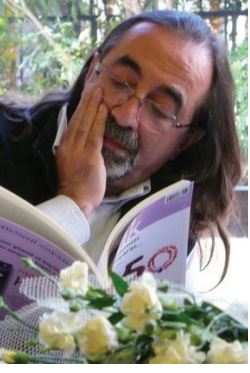

Çorbada Tuzu Olmanın Tadı...

Yunus Bekir YURDAKUL*

Fotografi Çeken: İltınur Baltacı

Kitap kimindir? Edebiyat alanının bileşenleri, sorunları üzerine konuşulacaksa ilkin bu sorunun yanıtı aransa gerektir.

Soruyu şöyle de sorabiliriz:

Kitap seçiminde ilk ölçüt ne olmalıdır?

Daha açık edelim merakımızı:

Okur ilkin nereye bakmalıdır? Eline aldığı, bir süre (belki yaşam boyu) arkadaş olmayı kurduğu kitabı seçerken işe nereden başlamalıdır?

Öncelik yazarın mıdır? Yayınevinin midir? Türü, tasarımıyla kitabın mıdır? Arkadaş ıslıklarının mıdır? Başka etmenler midir?

Kitaplarla buluşma noktaları üzerine yolculuklarımız göstermektedir ki konuyla ilgili bilinenler, çarşı pazardan peynir alırken bilinmesi gerekenlerin bile çok uzağındadır.

Bunca cümlelerin arka arkaya sıralanışının gerekçesine gelelim artık.

“Kitap kimindir?” sorusunun yanıtı, “Öncelikle yayınevinindir.” olamadığı sürece “editörlük” kurumunu, işini, çalışmasını tartışmak neredeyse havanda su dövmekle eşitir.

Kitap öncelikle yayınevinindir çünkü yazarla okur arasında en temel ve sorumlu köprü yayınevidir.

Anımsayalım; severek okuduğumuz bir yazarın, bilmediğimiz ya da iyi kitaplar yapmadığımızı bildiğimiz bir yayınevinden çıkan kitabını alır mıyız?

Nitelikli işler, leziz ürünler çıkaran ustasına yol vermiş bir tatlıcıdan baklava yemeyi sürdürür müyüz?

Dosyanın; okunması, kabulü, edite edilmesi, resimlenmesi, tasarımı, son okuması, düzeltmeleri, kapağı... kitaba dönüşme sürecindeki her aşama yayınevinin sorumluluğundadır.

Yayınevi, okurlara, referanslarıyla (önceki kitaplarıyla, onların çoğalttığı sözlerle, aldığı eleştirilerle -hadi, burada satış rakamlarını da sayalım-) hep iyi ürünler (kitaplar) vaat eder.

Yayınevinin piyasadaki yerini, ağırlığını belirleyen bütünüyle kendi çizgisi, titizliği,

* Top Yayıncılık Editörü.

ilkeli tutumu, kararlılığıdır. Hatırlanmalıdır ki yayınevleri için sıraladıklarımız tüm öteki tüketim mallarını üretenler, hazırlayanlar, sunanlar için de geçerlidir.

Kıscacası “marka değeri” dediğimiz bir olgudan söz etmekteyiz.

Peki “marka değeri” nasıl oluşur?

Ürünün son tüketiciye ulaşmasına kadarki aşamaların tamamını değerli ve anlamlı kılarak diyelim mi...

Küçük bir lokanta. Aynı anda belki yirmi kişiyi zor ağırlar. “Yemekleriniz her zaman olağanüstü. Elinize sağlık.” diyorsanız “Evde yemeyeceğim yemeği müşteriye çıkarmam. Etimi, yağımı asla değiştirmem. Önceden yemek listemi yaparım; uygun iyi sebze bulamazsam o yemeği o günün listesinden çıkarırım.” açıklamalarını duyduğunuzda şaşmazsınız. Bu niteliği sağlayan elbette ki ilkeleriniz ve ona uygun çalışanlarıdır.

Ürünün niteliğini kaliteden sorumlu görevlilerin bilgi ve birikimi sağlar. Kitaplar için bu kişiler editör ve sanat yönetmenidir.

İyi kitabı kolayca tanımanın, ayırmanın önemli ölçütlerinden biri -belki de ilki- o yayınevinin editörünün (editörlerinin) olup olmadığıdır.

Ülkemiz çocuk kitapları yayıncılığı alanında başarı kazanmış, kitaplarını gönül rahatlığıyla, severek, merakla bekleyerek okuduğumuz yayınevlerinin “kalite kontrol” elemanlarının yerli yerinde olduğu bir gerçektir. Ne ki çoğu yayınevinin hâlâ bu gereksinimin farkında olmadığı da bir başka gerçeğimizdir.

Çocuk kitapları editörlüğünün belki de can alıcı noktası, yanlıştın ardından “pardon” deme olasılığının olmamasıdır.

Yapıtlar;

Günümüz çocuk gerçekliğinin uzağına düşmeyecek...

Çocuğun sözcük dağarcığının, dil evreninin dışında, ötesinde seyretmeyecek.

Çocuğa yeni bir öğretmen olmayacak. (Sevgili Muzaffer İzgü’den emanet bir yaklaşımla açalım bu sözümüzü: “Anne baba öğretmen, komşu teyze öğretmen, bakkal amca öğretmen, nine-dede öğretmen, teyze-hala öğretmen, şoför abi, abla öğretmen, okulda öğretmen de öğretmen, bir de edebiyat kitabı öğretmen olmasın...”)

Çocuğun estetik beğeni, eleştirel zekâ düzeyini yükseltecek.

Çocuğa, okura saygı duyacak.

Çocuğu bir başka edebiyat yapıtına davet edecek.

Basitlikten uzak duracak, yalın olacak.

Edebiyat yapmayacak...

Kâğıdından mürekkebine, baskı kalitesine, kapağından tasarımına, renklerin niteliğinden punto seçimine... özenli olacak.

Sıraladıklarımızı çoğaltabiliriz.

Çocuk edebiyatı yapıtları “su kaldırır” hatalara bile açık değildir. Bir kitabı merakla kucaklamışsınız, kurulmuşsunuz köşenize, işin tadını çıkaracaksınız; daha ilk sayfada tadınızı kaçırsanız özensizlik; ne yaparsınız? Ya çocuk, genç ne yapsın!

Hiç mi hata yapmayacak çocuk kitabı editörü?

Elbette aslolan içtenliktir ama beklenen ve istenen (okurun istediği) odur ki yapmayacak.

Nasıl başarabilir bunu?

Her çalıştığı yapıttan, yazardan, hedef okurdan öğrenerek çalışırsa başarır. Başaran dostlarımızın yürüdüğü yol da budur.

Bütün bu gerçekler günümüzde alan ilgililerinin konuya yaklaşımını, çalışma koşullarını editörün lehine (bir anda, kısa sürede) değiştirmeye yetmiyor yazık ki.

İyi örnekler bir yana, editörlük henüz “olmazsa olmaz” yerinde değildir bugün.

İletişim ve etkileşimin de yeterli, kaliteli olduğunu söylemek zor.

Üzerinde çalışılan dosya(lar)dan başka neredeyse bir yazar kadar çok okumayı gerektiren mesleğin çalışma koşulları, bu zorunluluğu lüks makamına taşımaktadır.

Alan üzerine tartışmaların, değerlendirmelerin yer bulabileceği süreli yayınlardan da gönül ferahlığıyla söz edemeyeceğimiz açık.

Aslında okulu olmayan ne ki hedef dilin, Türkçenin, bütün inceliklerine vâkıf olmayı gereksinen, yaratıcılığına saygının yanında yazara karşı şeytanın avukatlığını üstlenen, kolayca günah keçisi ilan edilebilen editörlük işiyle yolculuğunu çoğun el yordamıyla nitelikli kılmaya hevesli, istekli, kararlı dostlarıma kolaylıklar ve başarılar dilerim.

Kitaplarca genç editörler, alanın bunca sorunuyla da başa çıkabileceklerdir elbet. Çünkü çorbada tuzu olmanın tadı neyle değişilebilir ki!

Resim: Mustafa Delioğlu